

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός υφάνεται άμα
δείξη πώς δέ φοβάται την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φν
οικους της καλώνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 1 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 333

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Δυό λόγια (άρθρο τρίτο και
στερνό).

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Ή καλώς τάχρονόταμου (συ-
νέχεια).

Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ. Και φονιάδες!

Ν. ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ. Το βούτο.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Α. Παλαμάς, Γ. Αδάμ. Μήτρος Αε-
σποίνης. δ Σεβνταλής.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕ-
ΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ^{*)}

(ΑΡΘΡΟ ΤΡΙΤΟ ΚΑΙ ΣΤΕΡΝΟ)

Ο Ψυχάρης δεν έχει όπαδούς, καλίστα με το νόημα το κάπως εξευτελιστικό που δόθηκε στη λέξη, κάθε φορά που τη μεταχειρίζεσθε για να φανερώσουμε μίαν ύποταγή σκλάβων άρχαρχητήριτων μπροστά σε κοτζαμπασήδες, ήρώους του τιποτένιου, δούλους μαζί και άφενταδες, προτικυνητές του ρουσφετιού, που ξέρουμε μόνο να κοιτάζουν έρωτικά και να γλυκοχαϊδεύουνε τα ακαλά και συμφέροντα, και τίποτε παραπάνου· ή μικροπολιτική με τα προσωπικά ζητήματα και ή μικροκαπιτωσύνη με τα φερσίματα τ' άνειλικρινή άπλώσαν τα χέρια τους για να τα καταβούνε ίσα μ' εκεί που στέκονται αυτοί, και τις ιδέες, όπου τις μυριστίνε, και τάντικειμένα, όπου τα κντιάσουν· και τα όνματ' άκόμη τα παρυσιαζούνε στυμένους καρπούς και ξεραμένους, χωρίς το ζουμί του πραγματικού. Βέβαια ο Ψυχάρης όπαδούς, καθώς έχουν οι κερματάρχες και των καφενέδων οι φωτιστές, δεν έχει. Μά δώστε στη λέξη το νόημα το πιο εθγενικό και το πιο έντονο· το νόημα μαζί του φωτισμένου λόγου και της πίστης της θρησκευτικής. Και τότε άόρη θάκούσετε πρώτα πρώτα τον Ψυχάρη να σας βροντοφωνήσῃ: α'Εγώ δεν έχω όπαδούς· τ'είν'έγώ; Οι όπαδοί για την Ίδέα είναι. Κ'έγώ είμαι όπαδός. Όπου σας προσκαλώ να μ' ακολουθήσετε, με καμιά βία, και παντα με την Παιθώ, το ξέρετε πολύ καλά πώς με το χέρι μου δείχνω προς κάποιο σημείο, παραπέρα από μένα, και πιο ψηλά. Ζήτω του Ψυχάρη; Όχι. Ζήτω της Ίδέας! Όμως, βλέπει δεν το βλέπει, θέλει δεν το θέλει, ο Ψυχάρης, είναι μαζί σαν πρόδρομος, σά διαλητής, σά μνητής, σά διδάχος, σαν άρχηγός, σά σοφός, σαν ποιητής,

σαν πλάστης. Δείχνει, δασκαλεύει, κηρύχνει, γράφει. Γύρο του χορεύει άγάλια άγάλια, θέλοντας μή θέλοντας, ένας κόσμος. Λίγοι, πολλοί, άδιάφοροι. Όλοι σε άδιάκοπη κίνηση. Οι σήμερα λίγοι, αύριο πολλοί. Άφίνω πώς και δέκα μπορεί να ζυγίζουν με χίλιους. Όλόγυρά του λυγρόν κάποιοι φίλοι, έχτιμητές, κάποιοι μαθητές, κάποιον θαμαστές, κάποιον περίεργοι, κάποιον χασομέρηδες. Άπό τους όλους βγαίνουν οι όπαδοί μαζί και της άπρόσωπης Ίδέας, κ' εκείνου που δίνει σάρκα της ιδέας, και είναι το πρόσωπο που πλατύτερα την άντιπροσωπεύει. Ο Ψυχάρης. Μά όπου Ίδέα υπάρχει, θά υπάρχει και άξιολογία, και γνώση, και λυτεριά και άνθρωπισμός. Οι μαθητές, μπορεί και κείνοι, με την άρχίδα, να φιλονεικάνε με το δάσκαλο, να δασκαλεύουνε το δάσκαλο, ή να κντίζουε πώ τότε δασκαλεύουν, κι ο δάσκαλος ίσα ίσα το δασκάλημα τούτο να το έχη τιμή του, καράρι του, χράς του.

Πρώτα γιατί ο δάσκαλος τους μαθητάδες του τους θέλει συζητητές κι αυτούς και άντίμαχους με σκέψη και με βουλή, και με πείσμα, αν άγαπάτε. Γιατί ο δάσκαλος άνθρωπος θέλει στέν κόσμο να βγάλη, πάντα να φωτάν και ποτέ να μην ήσυχάζουν. Γιατί ο δάσκαλος θά πάη γυρεύοντας ίσα ίσα να δείξη τη δύναμη της γνώμης του, και τη δική του τη ματωροσύνη, άγνάντια στους μαθητές, με τη μέθοδ' έχη τη σχολαστική, μά με τη σωκρατική, σά να πνύε. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε πώς δεν έχουμε και πολύ να κάμουμε, στο ζήτημά μας, τα όνματ' δάσκαλο· και μαθητής, με το κύριο νόμα τους· το μεταχειρισμά τους έδώ πρέπει να νοηθῇ πώ πολύ μεταφορικά. Πιστεύω πώς πολλοί από κείνους που προσέχουνε τα λόγια του Ψυχάρη και που κερδίζουν από κείνα, μπορεί σε κάποιο κύκλο, να λογαριαζονται και κείνοι δάσκαλοι, και με το παραπάνου· μαθητές που σε πολλά πράματα πρώτος ο δάσκαλος άναγνωρίζει τη δασκαλειόνη τους. Αύτό το μπορεί έδώ το γράφω μόνο για τους άλλους. Όσο για τον έαυτό μου, που μπορεί να σταθώ στο μεταχειρισμά του στίχου δάσκαλος κάποιον ποιητών που ήρθαν ύστερ' από μέ, και άχως να το θέλω, και άχως να το νοιώθω, μήτ' έγώ, μήτ' εκείνοι, όχι πιά μπορεί, μά κατηγορηματικά το βεβαιώνω, έχουνται στιγμές που λογαριάζω πώς άκομα και τώρα είμαι και μαζί μαθητής ποιητών πιο πολύ νέων μου, και των άμούστακων άκόμη Όρφών της τελευταίας ώρας.

Και λοιπόν ο Ψυχάρης έχει και δεν έχει όπαδούς. Δεν έχει άμα δώσουμε στη λέξη νόημα που προϋποθέτει κάποιον κοντζαμπασισμό και

κομματισμό, πράματα πρόστυχα που τα φτερά της Ίδέας μας είναι άνήμπορα να τα φορτωθούνε. Έχει όπαδούς, αν θυμηθούμε πώς την Ίδέα δεν την τραβάνε μπροστά παρά όπαδοί και πλάστες· δηλονότι άνθρωποι που όχι μόνο άπόφαση παίρνουνε να θυσιασούνε για την Ίδέα—άφου Ίδέα είναι, δηλαδή ήτι πνδ σεβάσμιος και πνδ θεός έχει να φιλοδοξήση ο άνθρωπος· Ίδέα, κι όχι θέση, όχι τέπη· μά και τη δύναμη ναώθουν· τον καθάρω-
το άέρα της Ίδέας τούτης· να τότε πνκνώσουνε θαματούργη, δεν ξέρω πώς, και να τότε σκρνώσουνε και να τότε στήσουνε έδωλο άπάνου σ' ένα βράχο άπείκνταχτο. Έχει όπαδούς, όταν δεν ξεχνάμε πώς ο Ψυχάρης δεν είναι μόνο έπιστήμονας με τη γνώμη του την επικυρωμένη, που δεν μπορεί κανείς να την πολεμήτη άποτελεσματικά, παρά έφοδιασμένος αν είναι με όπλα σαν τα δικά του, και πώ να ξέρη να τα μεταχειριστή, όχι μόνο πιστήμονας με τη γνώμη του, μά και πλάστης με το λόγο του.

Όμως ο κ. Ξενόπουλος άλλοιόπνικα το ξαναζι-
το ζήτημα. Δεν το ψάχνει και δεν πάει μέσα. Το γγίζει ξέδερχ, ταχυδαχτυλογράφικα, και περνά. Θέλει να μάς παραστήσῃ πώς κι ο Ψυχάρης τάχα έμολόγησε πώς δεν έχει κανέναν άλλον όπαδό παρά τον Έρμωνα· και πώς με τούτο πρέπει να συμπερά-
νουμε πώς ο λεγόμενος ψυχαρισμός πάει πιά, δε λο-
γαριάζεται σε τίποτε, ξέπεσε, τώ να εΐταν άξία χρηματιστική, και κάτι χειρότερο, και τώρα ο άμοιρος ο Ψυχάρης βλέποντας την άπαιχία του, —
πάνε χαμένα τα σχέδια και οι λογαριασμοί του, —
πρέπει, το λιγώτερο, να κρεμαστή. Το σωστό είναι πώς ο Ψυχάρης, θέλησε να δείξη τούτο: μπορεί κανείς να είναι ποιητής της ιδέας και τεχνίτης του ύφου από τους πιο πρωτότυπους, με δύναμη γλωσσολαστική και με φαντασία πρώτης, και μολα-
ταύτα τη γλώσσα που γράφει να την κρατῇ ύπο-
ταχτική του γραμματικού κανόνα, άπόλυτα και άπρόσωπα, με όλη του τη λογοτεχνική προσωπικό-
τητα, δούλος της γραμματικής, ο κύριος του ύφους. Και όχι άρπορεί κανείς να είναι ποιητής τέτοιος, και μολαταύτα κτλ. Το σωστότερο, να πνύμε: γιατί κανείς είναι ποιητής σαν τον Έρμωνα, γι' αυτό άκούει τα δασκαλήματα γλωσσολόγου, σαν του Ψυχάρη. Άφίνω πώς κι αν το ξετάσουμε το ζή-
τημα από την όψη που το παίρνει ο κ. Ξενόπουλος, κι αν το δεχτούμε πώς ο Ψυχάρης θέλει να πῇ πώς μονάκριβος όπαδός του είναι ο Έρμοντας, και τότε το γεγονός είναι κι έσο δεν το φαντάζεται ο κ. Ξενό-
πουλος, χαρακτηριστικό. Ξέρει πολύ καλά ο κ. Ξενόπουλος πώς ο Έρμοντας αυτός είναι ο κ. Πέ-
τρος Βλαστός, ο ποιητής της α'Αργός· της «Ζωής»

*) Κοίταξε άριθ. 329 και 330.

καὶ τοῦ «Ἠσίου» τῆς Σουκιάνου, ὅχι μονάχα ὁ ποιητής, ἀλλὰ καὶ ὁ κριτικὸς μαζί, ποὺ σὲ κάποιον τοῦ χρονολογούμενου βλαμμένο, καὶ ἀνίστως καλὰ θυμάμαι, στὸ «Νέο Ἄστρο», τὸν ἀνακήρυξε, ὡς τὸ μόνο κριτικὸ μυαλό, ἀνάμεσα σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους ἑμάς, μπορεῖ περὶ αὐτοὺς ἀπὸ κριτικὴς σκέψης, ἀλλὰ κριτικὸς ὅχι. Ἐνῶς τέτοιου, ὁπαδὸς θυμίζει, μὴ τὴν ἀλήθεια, κάπως, μὲ ὅλο τὸ δυσκολοταίριαστο τῆς ἀναλογίας, τὸν ἀρχαῖον ποιητὴ, τὸν Ἀντίμαχο τὸν Κολοφώνιο, μέγα στὴν Ἀθήνα, ποὺ ὅταν ἐχτελούσανε τὰ ἔργα του, τοῦ φέγγαν οἱ ἀκροατὲς του, ἀντιπαθώντας τον, καὶ μόνος ἐνῶς ἀκροατῆς ἔστασε καὶ τὸν ἄκουγε· μὴ ὁ ἐνῶς ἐκεῖνος εἶτανε ὁ Πλάτωνας. *Plato mihi unus instar est milium*. Ὁ δὲ θυμίζει, εἶπε, καὶ θὰ εἶπνε καὶ μονὰ κρεῖο τὸ παρὰδειγμα τοῦτο, ἀρετὸ γιὰ νὰ δείξῃ πόσο σημαντικὰ καὶ πόσο ἀποτελεσματικὰ εἶναι τὰ μαθήματα τοῦ Ψυχάρη. Μὰ δὲν εἶναι ὁ Ἕρμυνας μόνον. Γιατί, ὅμοια ἢ ἀνάλογα μὲ τὸν Ἕρμυνας στέκεται χορὸς ἀπὸ πεζογράφους καὶ ποιητὲς λογῆς στὰ χρόνια καὶ στίς γνώμες, ἀπὸ λεβέντες μὲ τὸ πρῶτο χυλιδίσμα τοῦ μουστακίου, ἴσα μὲ ψυχρὸν πατέρη, ποὺ ἀξιολόγησεν μπορεῖ νὰ εἰπῇ ὅθινε *οπαδοί*. Δώστε στὴ λέξη ὅχι μόνον τὸ πρῶτο γενικὸν, μὰ καὶ τὸ πρῶτο πλατὺ νόημα. Τί ἄλλο εἶναι ὁ ψυχρισμὸς, περὶ ὁ ὅστις ὁ δημοτικισμὸς, τὸ γραφικὸν ἢ ἰδιωτικὸν μὲς γλώσσας γιὰ ὅλη κα νονισμένους καὶ ὀργανωμένους, μεθιδικὰ μὲ τὸ νὶ κα μὲ τὸ σίμα; Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὸν Ψυχάρη, μὲ τὴν λαμπράδα τῆς ἐπιστήμης, πρῶτος, ἔδωκε τὴν σύνθημα, συστηματικὰ καὶ πέρα ὡς πέρα γιὰ τὸ τέτοιο μεταχειρισμὸς τῆς γλώσσας; Καὶ πῶς μπορεῖ ποτὲ νὰ ποῦμε πῶς δὲν ψυχρίζει ἐκεῖνος ποὺ πολεμᾷ νὰ γράψῃ τὴν δημοτικὴν τὴν γλῶσσαν κανονισμένην, σύμφωνα μὲ τὴν μεγάλη καὶ γενικώτατη ἀρχὴ τούτη, ὅσο καὶ ἂν ἤθελε μαλλώνῃ στὰ καθέκαστα γιὰ τὸ ἓν ἢ γιὰ τὸ ἄλλο μὲ τὸν Ψυχάρη, γιὰ ἓνα ἄνθρωπο, γιὰ μίαν γραφὴν, γιὰ ἓνα μῦθο, γιὰ μίαν λέξιν, ὅσο καὶ ἂν τύχῃ νὰ μὴν ἀκολουθῇ πιστὰ, σὲ λίγα ἄλλα καὶ σὲ πολλὰ, τὴν γραμματικὴν ποὺ σοφὰ ὁ Ψυχάρης ἐφευρέθη, ἀπὸ καπρίτσιο ἴσως, μπορεῖ καὶ ἀπὸ δειλίασμα, μπορεῖ καὶ ἀπὸ κάποιον λειψανὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν σχολικὸν τὴν παράδοσιν, μπορεῖ καὶ ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς συνήθειας, μπορεῖ καὶ ἀπὸ κατὰ βραδυκίνητον ποὺ ἔχει στὸ μυαλό του, μπορεῖ ἐπὶ τέλους καὶ ἀπὸ μιὰ μελέτη τῆς γλώσσας ποὺ τὸν ἔφερε, γιὰ κάποια πρᾶγματα, σὲ συμπερά

σματ' ἀντιθετ' ἀπὸ καίνα τοῦ Ψυχάρη; Καὶ πῶς δὲν μπορεῖ ὁπαδὸς, ἀπὸ μιὰ μερίδα, νὰ βραχιστῇ ἐκεῖνος ποὺ παρακολουθεῖ καὶ ποὺ καταλαβαίνει, ποὺ ἀναγνωρίζει καὶ ποὺ σέβεται τὴν δουλειὰ τοῦ Ψυχάρη, ἀπὸ τὸ ξέρομεν πολύ καλὰ πῶς καὶ τὸ νᾶναγνωρίζῃς καὶ νὰ τὸ προσέχῃς, εἶναι σημάδι πῶς αὐτοῦ ἢ ἐοῦ, ἢ σωστότερος ἀπὸ σένα, ὁ ἀπόγονός σου, θὰ τὸ γνωρίσῃς πρὸ θετικὰ καὶ θὰ τὴν βάλῃ σὲ πρῆξιν τὴν ἰδέαν σου; Ὁπαδὸς καὶ ὁ Καμπύσης, μὲ τὰ πρῶτα του ἔργα, πρὶν τὸν προχρηστέωσαν σὲ βορρῆν συννεφὶ ἐωσφορικὸν νιπτασμοί, ὅταν ὀνομαζέται «ἀπόστολος τῆς ἰδέας» τὸν Ψυχάρη. Ὁπαδὸς καὶ ὁ Παλλῆς ὅταν τὴν ἀφιέρωσιν στὸν Ψυχάρη τὴν ἀριστουργηματικὴν τοῦ Ἰλιάδα. Ὁπαδὸς καὶ ὁ Φωτιάδης ὅταν ἀφιέρωσιν τὸν Ψυχάρη τὸ σοφὸ βιβλίον του γιὰ τὴν παιδαγωγικὴν μα; Ἀναγέννηση Ὁπαδὸς καὶ ὁ Ἐφραίμ ὅταν τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ Ψυχάρη τὴν Ἱστορίαν του τῆς Ρωμιοσύνης, πάντα πολυμῶντας νὰ τὴν γράψῃ τὴν γλῶσσαν μὲς ὅσο πρὸ κανονικὰ, ξεχωριστὰ, καὶ πρὸ πολὺ ἀπὸ ἄλλους, δηλονότι ὅσο πρὸ ψυχρικὰ. Ὁπαδὸς καὶ ὁ Χέρν, σὰ μὲς παρουσιάζεται ὁ ἐκεῖνος μὲ τὰ πρωτογενήτα παιδιὰ τῆς δραματικῆς του φαντασίας ἀφιερωμένα καὶ ἐκεῖνα τοῦ Ψυχάρη, μὰ ποὺ καὶ τὸ ἐπίγραμμα νὰ τοῦ εἴπητε, πάντα ὁπαδὸς θάπορευε, γιατί ἡ γλῶσσαν του εἶναι ψυχρικὴ μὲ τὸ παρὰπαννὸν, καὶ ὅς μὴ θελῇ νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ ὁ κ. Ξενοπούλου, καθὼς εἶναι στὰ μεταφραστικὰ του μασιφέρεται καὶ ἡ γλῶσσαν τοῦ κ. Περικτῆ, δημοτικὴ, ψυχρικὴ, μαλλικερὴ, ἐμαλλικερὴ, ὅπως θέλετε βραχιστῇ τὴν, μὲ τὴν ἔδωκε τοῦ κ. Ξενοπούλου, ποὺ τὴν βρῆκε, δημοσιογραφικώτατα, μαλλικερὴ, καὶ τίποτε ἄλλο(!) Ὁπαδὸς ὅλος ὁ «Νομάς», καθὼς γραφεται, γενικώτατα, καὶ καθὼς διεκδικεῖται ἀπὸ τὸν κ. Τυχρόπουλο, ρανκικὸ τῆς ἰδέας, καὶ γὰρ μακρομενὸν στὸ ψυχρικὸ τὸ νόημα, καθὼς φαίνεται μίση σὰ πλεονεξία δρασμάτων του καὶ σὲ ὅλα του τα γραφίσματα. Ὁπαδὸς καὶ ἐγὼ, ποὺ εἶμαι, πέρα ὡς πέρα καὶ ἀφύλαχτα ξεχνῶ τὸν ἐνθουσιασμό μου γιὰ τὸν Ψυχάρη, ὅσο καὶ ἂν ἀπὸ φυσικὴ ἀκαματία ἢ ἀπὸ τὸ σφράγισμα τῆς πρώτης μου ἀνατρεφῆς δὲν ἔφτασα νὰ δώσω στὴ γλῶσσαν μου, φιλολογώντας τὸ κάθε τι, τὴν στρογγυλάδα τοῦ ἀγνοῦ δημοτικισμοῦ. Καὶ μπορῶ νὰ πῶ πῶς φτανε τὰ ὀνόματα τούτα ποὺ εἶδω ἐκείνην γιὰ νὰ δειξοῦν καὶ στὸν κ. Ξενοπούλου καὶ σὲ καθένα ὁμῶς ποὺ δὲν πιστεύει καὶ σὲ καθένα Μεριστοφελῇ ἀπαρνητὴ (γιὰ τοὺς ἀνόν

τους δὲν πολυφροντίζω), πῶς τὰ ὀνόματα τούτα εἶναι χαρακτηριστικὰ καὶ δηλωτικὰ πλήθους ἄλλων πρὸς ἀπὸ καίνα, καὶ πῶς Ψυχάρης θὰ πῇ *λεγεών*. Καὶ ὑπάρχει, κοντὰ στὰ ὀνόματα τούτα, κάποιος ἄλλος κύκλος, πρὸ στερεὰ πατώντας, καὶ σιμότερα στὰ νιάτα, καὶ ποὺ λάμπει πρὸ πολὺ ἀπὸ τοῦ μελλούμενου τὸ μακρυτμὲνο ἀχτιδοβόλημα ἢ ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ τωρινοῦ. Ἐκεῖνοι ποὺ ἔρχονται ὕστερ' ἀπὸ μᾶς, οἱ αὐριανοί, τὰ παιδιὰ μας. Ὡς πρὸς τὸ μεταχειρισμὸς τῆς γλώσσας, ψυχρικώτερη, βίβλια, καὶ ἀπὸ μᾶς. Αὐτοὺς εἶναι ὁ νόμος τοῦ ξετυλίμου· εἶσαι φανερώμενος ἢ προκοπὴ. Ὁ γιός μου, ὁ ποιητής, εἶναι στῆς γλώσσας του τὴν γραμματικὴν πολὺ προσεκτικώτερος ἀπὸ μὲ ὅχι μόνον στοὺς στίχους του, περὶ καὶ στὰ πεζὰ του, δηλαδή στὰ γράμματα ποὺ μοῦ στέλνει, καὶ ποὺ φυσικώτερος θὰ εἶτανε νὰ σκαρώνονται πρὸ ἀφρόντιστα, καὶ κάπως σημάδεμένα ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ σχολικοῦ, ποὺ τοῦ στέκεται φρεσὴν αἰσία. Τιποτ' ἀπ' αὐτὰ ζηλεύω τὴν τόλμην καὶ τὴν ἀνιστῆ τῆς γραφῆς του πρὸς ἐμένα τῆς ψυχρικώτατης. Ὁ ψυχρισμὸς ἀρχίζει καὶ μπαίνει στὸ αἶμα τῶν παιδιῶν μας. Κούτχημα. Στὴν τελευτῇ φυλλάδιον τοῦ καινοῦ περιοδικοῦ «Σερὰ» ποὺ ἀρχισε νὰ βγαίνει στὴν Ἀλεξανδρεῖα συνταγμένο ἀπὸ νεοὺς ποιητὲς καὶ λογογράφους ἀξιοσπουδαίους διαβάζω τὰ ἐξῆς τυπωμένα χωρὶς ὄνομα, σὰ νὰ ἐρμηνεύουν τὴν γλῶσσαν ἐλάκτρης τῆς συστάσεως τοῦ περιοδικοῦ τούτου· ἀναφέρονται στὸν Ψυχάρη· ἀφορμὴ τὰ «Ρόδα καὶ Μήλα» τοῦ δ' Εὐτέρου του. «Ὅποιο θέμα καὶ ἂν καταπιανεται τὸ ξετάζει ὀρθὰ κοφτὰ δίχως καμιά ὑστεροβουλία, σὲ μίαν εὐχάριστη πεζογραφία γραμμένη μὲ τέχνη ἀληθινή, καὶ μερικὰ κομμάτια τοῦ ὑπερινοῦ τοῦ τόμου εἶναι ἀριστουργήματα πεζοῦ λόγου.» Καὶ ἐδῶ ἄς μοῦ δώσῃ τὴν ἀδεια ὁ ποιητὴς Ρήγας Γαλόφης νὰ βάλω κάποια χαρακτηριστικὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ λεβεντικό γραμμα ποὺ μοῦ ἔστειλε τὸς προκάλες· δὲν μπορῶ νὰ τὸ στριμώξω ἐδῶ περὶ ὁλόκληρον, γιατί μιλεῖ γιὰ μίαν μετὰ λυρισμὸν ποὺ μὲ κάνει νὰ ντρέπομαι· μὰ ἡ γνώμη τοῦ ποιητῆ μὲ τὴν διπλὴν τὴν χάριν τοῦ χρυσολογισμοῦ στίχου του, τὸ ἐρωτικὸ πάθος, καὶ τὸν κοινωνικὸ θυμὸ, σημαίνει καὶ πολὺ, γιατί δὲ δίνει μόνον φανὴ στὴ σκέψιν πολλῶν ἀπὸ τὴν νῆα γενεὰ χρυτῶν παιδιῶν καὶ νοῦ καὶ μὲ καρδιά ποὺ δὲν τοὺς ἐντυχ' εὐκαιρία νὰ μιλήσουν, μὰ γιατί μαζί καὶ προφητεύει τὸ φρόνημα ἐνὸς κόσμου μέγα σ' ἓνα κύκλον πολὺ πρὸ πλατὺ, ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Η ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

Στὴν νῆα τριπλὴ τῆς σκέψης τῆς ἀπαντᾷ πάλι τὴν ματιὰ τοῦ Σαλτσονιόργου καὶ ἀνυπαίσθητα τοῦ χαμογελάει. Μὰ ἄρχιζε νὰ σουρουπώνῃ καὶ ζήτημα εἶν' ἂν ἐκεῖνος εἶδε τὴν χαμόγελό της. Τὸ δικό του ὅμως χαμόγελο τὸ βλέπει ἡ Κούλια κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ φαναριῦ ποὺ καθεστῇ. Τώρα ἔχει χάρι νὰ ξεκαρπίσῃ ξαφνικὰ ὁ Σακαρέλος καὶ νὰ τὸν τσακώσῃ μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλιά. Μπορεῖ κιόλα νὰ καθίτ' ἐκεῖ πρὸς τὸν κρυμμένον, ἢ νάχη βάλλει κάποιον ἄλλον νὰ παραφυλάξῃ. Αὐτός, γιὰ νὰ μὴ φανῇ ὀλιμῆρα σήμερ, καὶ θὰ μυστίσκει.

Νέα ταρχὴ καὶ τρόμος πιάνει τὴν φτωχὴν τὴν Κούλια ὅσο περνᾷ ἡ ὥρα, ἀρχίζει νὰ θυμάται

περισσότερο τὸ Μάνθο της. Ποῦ εἶναι καὶ δὲ φάνηκε ὀλημέρα; Κοντεύει νὰ τὸν πεθυμήσῃ. Ἄς βγῇ τέλος μπορεῖ σὰ της, νὰ δῇ ἀπ' τὸν τρόπο του ἂν ἔχῃ νιώσει τίποτα, ἢ ὅλα εἶναι μοναχὰ δικῆς της ὑποψίας.

Καὶ ὁ Ἀχιλλεύς Σαλτσονιόργος δὲν τὸ κουνεῖ ἀπ' τὸ κάθισμα του. Ἀρχισαν νὰ μαζώνωνται καὶ ἄλλοι συναδερφοὶ του καὶ ἕκαστος συντροφία. Ἦρθε καὶ ὁ Μαδλῆς, τσακισμένος κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ Ὁ Μανθὸς δὲν παρουσιάζεται μοναχὰ. Ἡ Κούλια σηκώθηκε ἀπ' τὸ σκαμνὶ ὁ παρὰθυρὸ καὶ βγήκε ἔξω στὸ μπαλκόνι καὶ καίταξε ἓνα γύρο Πουθενά. Τί ἔπαθε; Πῶς χάθηκε μίαν μέρα ὁλόκληρη; Ὁχι ἄλλο! Κατέβηκε στὴν αὐλόπορτα· ὁ Θόδωρος Μαδλῆς τὴν εἶδε. Ἡ Κούλια ἀνησυχεῖ σταλῆθαι γιὰ τὸ Σακαρέλο της· τῆς ἔρχεται νὰ κάμῃ νόημα τοῦ Μαδλῆ νὰ βῇ νὰ τὸν ρωτήσῃ. Μὰ δὲ μπορεῖ ἂν τοῦ κάμῃ, ὅτι τὴν δῇ καὶ ὁ ξένος ὁ λογίας. Μπήκε μέσα καὶ γύρεψε τὴν Παναγιούλα νὰ τὴν στείλῃ στὸ Φωτούλα Τυρινάδα νὰ ρωτήτῃ μὴν ξέρει ἐκεῖνος τίποτα, ἀλλὰ δὲν τὴν ἔβρισκε· τὴν εἶχε ἄλλου στείλῃ μὲν ἢ Φρόσω.

Ἀπάνω καὶ γυρνᾷ ἡ Μαριὼ ἀπὸ τὸν περίπατό της καὶ φέρνει τὸ χαμπερί. Ὁ Μάνθος Σακαρέλος μὲ τὸ Γιαννάκο Καρδάρη εἶναι στὸ μπουντρούμι. Τὰ

καμὴν θάλασσαν φές τὴν νύχτα στὸ κρεμαζόν, μεθυμένον καθὼς πῆγαν. Γύρεψαν ἀπ' τὰ βιολιά νὰ τοὺς παίξουν τὴν Μαριωρή. Ἄλλη πρὸς αὐτοὺς εἶχε διατάξει πρωτίτερα ἄλλο τραγούδι. καὶ οἱ ὑπαξιωματικοὶ σὺν ἄκουσαν νὰ πάρουν τὰ βιολιά ἄλλο τραγούδι, σηκώθηκαν καὶ θέλησαν νὰ κατεβᾶσουν τὴν χερσὶν ἀπ' τὸ πάλκο. Οἱ βιολιτζήδες καὶ θέλησαν νὰ ποῦν καὶ ὁ Σακαρέλος καὶ ὁ Καρδάρης τοὺς τσακίσαν στὸ ξύλον· ὁ καρφεντζῆς μπήκε στὴ μέση μὰ τὸν ἔδειραν καὶ αὐτὸν καὶ ῥοῦα τὰ σπασίεν δὲν ἔβρισαν γὰρ καθ' ἑρτη, κομμάτικαν πιντρία, σήκωσαν τὸν κόσμο στὸ πλῆθος· ἔπρεπε νάβῃ τὸ περίπολο νὰ τοὺς τυχεῖ. Ὁ διοικητὴς τοὺς προφυλάκισε· κακὴ τὴν ἔχονε καλὰ νὰ παθῶν.

Ἡ Μαριὼ αὐτὴ τὴν στιγμὴ ἐκδικεῖτο μονομιάς ὅλη τὰ μέση της, τὴν Κούλια, τὸ Γιαννάκο Καρδάρη καὶ τὸ Σακαρέλο. Γιατί καὶ τούτων δὲν εἶχε μάτια νὰ τὸν δῇ· ῥίχτηκε πρὶν στὴν Κούλια, αὐτὴ τὴν περιφρονεῖ. Με καθένα της λόγο τώρα νόμιζε πῶς ἔσκιζε τὴν καρδιά της ἀδερφῆς της.

Μὰ ἡ Κούλια σὰ νᾶνασκει μὲ τὸ χαμπερί. Ἔτσι εἶ; Αὐτὰ της κάνει ἡ ἀρεντιά της τὴς νυχτιῆς; Γυρνᾷ στίς καρεκλῆσεις. Ἀπ' αὐτὴ γυρνᾷ μοναχὰ νὰ μὴ σηκώσῃ μάτι σ' ἄλλον ἄνθρωπο. Σὰ

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ σ. 326 φύλλο.

ΘΑΛΑΣΣΙΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

V

ΤΟ ΒΟΥΤΟΣ

Δώδεκα χρόνια πήγαινε ο Γιάνος στο βούτος· μικρό πικίλι σάν εΐτανε, όλοι θαμάζανε τις βουτησιές του· βουτούσε, κ' έκανε τόσην όρα στα βάθια της θάλασσας, πούλεγες, γιά έσκασε, γιά ψάρι τόν κατάπιε· και ξάφνου, νά ό Γιάνος γελαστός, ξεβουτούσε εξήντα όργιές πέρα και σπαρταρούσε στα γέλια μέ την τρομάρα σου. Και τώρα, πού λεβέντης σωστός δώδεκα χρόνια πήγαινε στο βούτος, κάθε άνοιξη οι καπετανέοι κοιτάζανε ποιός νά πρωτοπάρει το Γιάνο μαζί του, γιατί οι βουτησιές του εΐτανε γιά δυό νομάτους· βουτούσε κ' έφερνε άπάνω τά σφουγγάρια, όχι μέ τό καλάθι, μέ τό σακί. Γι' αυτό και παραπάνω μερδικό έπαιρνε, κι άνάμισα σ' όλα τά παληκάκια του νησιού ξεχώριζε, γιά πιά της φελιάς και πιο ζητιέμενος. Κάθε χρόνο σά γύριζε, τό μερδικό του εΐτανε πιά μεγάλο άπ' όλων των συντρόφων του, και σ' έννια χρόνια τά κατάρφεν ό Γιάνος και μαζεψε λεφτά ως πού νά κάνει προικιά της μυνακριβής αδερφής του, και νά της δώσει καρβοκύρη. Δέκα μερες γλεντήσανε τούς γάμους της αδερφής του Γιάνου, κι ό Γιάνος πιά καλύτερα κι άπ' τό γαμπρό κι άπό τή νύφη, καμάρωσε τις χαρές και τά ξεφαντώματα, πού γενήκανε όλα άπό τήν αξιοσύνη του στο βούτος.

Μάννα δέν είχε· εΐτανε όρφανός άπό γονιούς, και σάν επάντρεψε τήν αδερφή του, άρχισε νά μαζεύει λεφτά και γιά τόν έκυτό του. Άγαπούσε κι αυτός μιαν όρφανή, τήν Άλεμνιώ, φτωχό μέ άπ' τά πιά νοικοκυρεμένα κορίτσια του νησιού. Τά δυό ύστερνά χρόνια έπειτα άπό τήν παντριά της αδερφής του πήγανε όλα εύνοικά, κι άπ' τό βούτος ό Γιάνος πήρε καλό μερδικό, και κάτι μικρά χτηματάκια πούχε άγορασμένα, δώσανε καλό μαζεύλι, ως πού εΐτανε καμωμένα τά προικιά της Καλής του, και πήγαινε γιά ύστερή χρονιά στο βούτος ό Γιάνος, νά εύκονομήσει τά έξοδα του γάμου, γιά νά μή ξεδευτούνε τά έτοιμα, και έπειτα σάν παντρεβόντανε, θά καθόντανε πιά στο νησί ν' απόζήσει άπ' τά χτηματάκια του, και πρώτα ό Θεός, άν πήγαινε και καμιά χρονιά στο βούτος θά πήγαινε συντροπιά μέ καπετανίο κι όχι σκέτος βουτηχτής. "Όχι πώς τόν έμελε εκείνονε τό βούτος

άκόμα πώς ήρθε, μέ πού όλοένα έρχεται. ΆΜέ συγκίνηση διάβασα—γράφει ό Ρήγας Γκόλφης—τό άρθρο σας—«Δυό Λόγια» Α—στο σημερινό «Νουμά». Όχι γιατί ό Ψυχάρης στάθηκε σάν κατηγορούμενος, μήτε γιατί γράφτηκε τίποτε καινούριο και ύσσιαστικό άπό μέρος τώ δημοσιογράφω μας. Μά ίσα ίσα έπειδή ξεναμνηθήκανε τά ίδια, έπρεπε πάλε νά βροντοφωνηχτή ή άλήθεια γιά τό Μεγάλο συγγραφέα κ' έπιστήμονα. Ή πολερική του έπιπόλου τύπου μας έτσι πού γίνεται τώρα τελευταία, καθώς και πάντα, πολερική δέν είναι. Είναι του ταπεινού φτόνου και της κοντοφθαλμιάς τό περπάτημα... Ό Ψυχάρης, σίγουρο βέβαια· πώς μια μέρα θά λατρευτή στον τόπο μας όπως τού άξίζει και τού πρέπει. Αύτό όμως δέν έμποδίζει νά είναι άντζιο και της έπιστήμης και της άλήθειας και της ψυχής και της πίστης, ή σημερινή βουδαμάρα πού άκλουθαί ύστερα άπό κάθε χτύπημα—δυνατό ή κούφιο, άδιάφορο—άπό μέρος εκείνωνε ίσα ίσα πού ό Ψυχάρης φώτισε κι όδήγησε πρós τό δρόμο τόν άληθινό. Τι θά εΐτανε σήμερα ή φιλολογία μας, ή ποίηση και ή πρόξα, ή Τέχνη γενικά τού λόγου στην Έλλάδα, ά δέν ύπήρχε ό Ψυχάρης; Όποιος τό συλλογιστή καλοσυνείδητα θά τρομάξει. Στόν τόπο μας πού τόνα τρώει και τόνα θλίβει γύρω κάθε ψευτιά γιά τό φάνταγμα, γιά τό άρπαγμα, γιά τό ρουσφέτι, γιά τή νοικοκυρεμένη της τσέπης και τού μυαλού εΐστε σεις... γιά τά δίκια της πλατειάς 'Ιδέας» κτλ. κτλ. Και πώς νά μ'ν άναγκαλλιάση ή ψυχή μου σάν ξανόλω άνάμσο' άπό τόν όχλο της σημερινής γυναικάς, πού κάτου άπό τά κυκλίστικα τά νάζια της κι άπό τά φανταχτερά της τά στολίδια σκορπίζει γύρω της, αιώνια Παντώρα, μέσ' άπό τό πιθάρι της, όλες τις σκλαδιές, όλες τις συκοφαντίες, κι όλες τις τυραννίες, σάν ξανόλω μια παθούλα, καθώς μαθαίνω, σάν τήν άγνωριστή μου τή Μυριέλλα νά γράφη τή γλώσσα μας έτσι όρθά κ' έτσι φλογερά καθώς δείχνει και τό γράμμα πρós εκείνη τού Ψυχάρη τό χαιρετιστικό; Και πώς νά μ'ν περηφανεύομαι γιά τήν πρόοδο της 'Ιδέας, όταν έξαφνα προβάλλει, πάντα νέος μέσα στους πιά νέους, ένας πλούσιος δημιουργός τεχνίτης ό πρώτος μεγάλος Έλληνας μουσικός τού καιρού πού σιμώνει, ό Μανώλης Καλομοίρης, σφιχτανταμώνοντας τά δυό μεγάλα ιδανικά, τό γλωσσικό και τό καλλιτεχνικό, σέ άχώριστα ταίριασμα, μέ τόνομα τού Ψυχάρη στο άρμονικό τό στόμα του;

Θελη τώρα άς έρθη νά της π'ν κανένα λόγο. Μά πού νικήθ, πού νάβη άπ' τό μπουτρούμι. Ποιός ξέρει ως πότε θά καθήση μέσα!

«Θά μ'πούνε φυλακή πολύ!» ρώτησε τή Μαριώ. «Πολύ λέει! θάν τς πάν στ' Άνάπλι, μ'ν περάσ'νε κιόλ' άπ' τό στρατοδικείο», εΐπε ή στερνή γιά νά τρομάξει περισσότερο τήν αδερφή της.

Κ' ή Κούλα άλήθεια τρώμαζε γιά μιο στιγμή. Τό κάστρο τ' Άναπλιού, τό στρατοδικείο, ταχε άκούσει σάν κάτι φοβερό και τρομερό. Μιά λύπη πέρασε μέ τήν ψυχή της, σά συλλογίστηκε πώς ό κακομοίρης Μάνθος της θά πάθη και θά ράνη, πώς είναι μάλιστα στη φυλακή. Όσο και νάναι προχτές τό βράδυ καθονταν στα γόνατά του στην άκροποταμιά.

«Οί παλιομπεκουλίτσες εκεί ήβραν νά κάμ'νε τόν παλικάρά στις βιολιτζίδες τ' γυφτο Τσάφου τόπρησαν τό μέτρο· τότ'πασαν τ' κακομοίρ' και τό βιολί», μουρμύρισε ή Μαριώ άγαναχτισμένη κι άνέθηκε τή σκάλα.

Ή Κούλα άκούμπησε στον τοίχο σκεπτική. Δέν ξέρε αν έπρεπε νά λυπηθ ή νά χαρή. Ό Μάνθος ακ αρέλος πέρναγε στο νού της μια σάν ένοχος και γιά σά θύμα. Γιατί θύμα; Δέν τόξερε. Ήθελε νά

Ό κ. Ξενόπουλος άνάμισε στα έργα πού καταγίνεται νά συνθήση μέ σημειώνει και μια α' Ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας», νομίζω. Συγγραφέας, σάν τίν κ. Ξενόπουλο, όμοια προικισμένος μέ τά δώρα της κριτικής και της δημιουργικής φαντασίας, είναι, βέβαια, προορισμένος, καλήτερ' άπό κάθε άλλος, γιά τή δουλειά τού ιστοριογράφου. Φτάνει νά μ'ν ξεχνά πώς ό τεχνίτης ιστορικός, πιά πολύ άπό τόν έπικό ποιητή, πρέπει νά προσπαθή σοβαρά νά χρησιμοποιή τό έγώ του στο γαλήνιο άντικειμενικό ξεσκαλισμα και ξεδιάλεμα των όποιωνε ζητημάτων άπάνου στα θετικά και στα πραματικά, και όχι, φορώντας, δέν ξέρω ποιας δημοσιογραφικής ρητορικής παγοπέδιλα, νά γλιστρή στα κρύσταλλα άπάνου των ιδεών, πολειστής παγοδρόμος, γιά δική του διασκέδαση και πιά πολύ δέν ξέρω τίνος όχλου γύρω του. Τό φωτεινό τό νού τού φίλου μου κ. Ξενόπουλου τόν κόβουνε χασμάτα σκοταδερά· κι άλλόμονο αν μιλήση γιά τά κάθε λογής πρόσωπα και άντικείμενα της Ιστορίας του μέ τόν τρόπο πού συνήθίζει νά μιλά γιά κάποια καθέκαστα στο γλωσσικό μας άπάνου τό ζήτημα, και γιά τό έργο τού Ψυχάρη πού έντελέστερ' άπό κάθε άλλο χαρακτηρίζει τό ζωντανέμα της δημοτικής ιδέας, ό δημοτικιστής μολατχότα κ. Ξενόπουλος.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ 'ΝΑ ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΠΑΤΟ

Πήγαινα μόνος, έρημος, στού ποταμού τήν άκρη.
Κίτρινο μούσιλο σέρονταν στα δέντρα τά ξερά,
Ψυχρό τάγερι φύσαγε άπ' της στεριάς τά μάνη
Και ζάρωνε τά κουρασμένα τά νερά.

Γύρω, τριγύρω απλώνονταν ή νέκρα κ' ή γαλήνη...
Μόνον έφτανε και έξόπαγε στην κρύα τή μοναξιά,
Μάταιο τό γέντι τού λαού και της ζωής ή δίνη
Και πλούσιο γέλιο γυναικός κ' ένός παιδιού κραδιά.

Πήγαινα μόνος, έρημος έγώ κ' οι στοχασμοί μου,
Μέ τά ποδάρια σκουπιστά, σκυφή τήν κεφαλή,
Μονάχα μ' άκολούθαγε κ' έρχότανε μαζί μου
Ένα χαμένο, άήσυχο κι άναιμικό σκυλί...

Γενεύη, 1909

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

χαρή, μέ κ' ήθελε, κόντευε μάλιστα νά κλάψη. Έτριψε τά μάτια της γιά νά της έρθουν δάκρυα κ' έφερε κιόλα εκεί τήν άκρη της ποδιάς της γιά νά τά σκουπίση. Και τήν ένωσε στα δάχτυλά της νοτισμένη δίχως νά προσέξη και νά ξέρη, αν βράνηκε άπό δάκρυα, ή ήταν άκόμα όργη άπ' τό πλύσιμο πρw ήτερα.

Κακομοίρη Μάνθο, κακομοίρη Μάνθο! ο έκαλει ό στοχασμός της και στύλωνε τό μάτι κούφια στί μισοσκοτάδι.

«Κακομοίρη Μάνθο», σκ νάναστ'έναξε κι ό γκιώνης άπ' τά δέντρα, σά νά μουρμούριζε και τάγεράκι τού βραδιού· είχε βρέξει στα βουνά ψηλά τό δειλινό κ' έρχονταν κρυό δερ' άπ' τις ραχες Ψιλό άνατρίχιασμα γαργάλιζε τό ραχοκόκαλο της Κούλας και οι ζόρκοι άστραγαλι κάτω άπ' τό νοτισμένο υεσοφόρι της μουμήγκισσαν.

«Πάνει καλοκαιρί», ήρθε χωρίς νά τό θελήση στη θύμησή της ό στερεμένος λόγος τάχαπητικού κι άφρισε έξαφνα άπ' όργη.

«Γιά τις χορεύτες και τις καφεαμάνισες περσεύουν! Άς νάστη τώρα φυλακή!» Χαμόγελο άγριο άστράψε στην όψη της.

Μά ό γκιώνης έσκουζε ξανά άπ' τά δέντρα, ή

Μαριώ ιστορούσε παραπέρα στο πηγάδι σέ μια γειτονισα, πού είχε έρθη γιά νερό, τά νυχτερινά άθλα τού Καρδάρη και τού Σακαρέλου κ' ή ψυχή της Κούλας μαλάκωσε, χωρίς νά τό θελήση πάλι. Ή μορφή τού βαλτινέου λοχία πέρασε μπροστά της τώρα μαρτυρική, κατατρεγμένη. Τόν στοχάστηκε κλεισμένο στη φυλακή και τόν φαντάστηκε νά τόν παγαίνουν σιδερόδετο στ' Άνάπλι. Η χαιρεκακία της αδερφής, πού τήν έκανε νά ξεχειλίση, της πέρασε τώρα μαχαίρι στη καρδιά. Ναβγαινε ό Μάνθος στή τή στιγμή μπροστά της, νά τόν εξαγνάνιζε και πάλι ελεύτερον άντίκειν στο βελούχι κι άς πέρναγε ευπόλυτη όλον τό δρόμο της ζωής της.

«Μάνθο μου, Μάνθο μου, γλυκέ μου Μάνθο!» άαστ'έναξε άπ' τά βήθη της καρδιάς της και γέμιζαν δάκρυα τά μάτια της.

Μά εκεί πού έπιασε πάλι τήν ποδιά νά τά σκουπίση, έξαφνα στο δρόμο άκούστηκε τό ίδιο γέλιο πού τήν έκαμε πρην τό γιόμα νά πεταχτή άπ' τόν κχανπέ άπάνω στην όντά.

Κ' ή Κούλα χύμησε πρós τήν αύλόπορτα.

**